

**Regionálny úrad verejného
zdravotníctva Žilina,**

V. Spanyola 27,

011 71 Žilina

DODATOK K PODNETU NA VÝKON ŠTÁTNEHO ZDRAVOTNÉHO DOZORU

K podaniu zo dňa: 26. 03. 2026

V Lietavskej lúčke, 07.04.2026

Vec: Doplnenie podnetu o nové listinné dôkazy preukazujúce vedomé nakladanie s látkami (slinku, troska) s nebezpečnými vlastnosťami v rozpore s povoleniami, dopad nakladania na verejné zdravie a žiadosť o uzavretie nelegálnej prevádzky, ktorá má za následok všeobecné ohrozenie a bezprostredné riziko vážneho poškodenia zdravia ľudí

1. Nové zistenia o nelegálnom charaktere prevádzky

V nadväznosti na listinné dôkazy predložené prokuratúre upozorňujem RÚVZ, že prevádzka spoločnosti Cementáreň Lietavská Lúčka, a. s. je podľa pôvodných rozhodnutí (č. 2001/02624/OÚ-OŽP a č. 2002/01512/OÚ-OŽP) schválená výhradne na „**Výrobu mikromletých vápencov**“.

- **Vedomá zámena surovín:** Cementáreň zneužíva toto povolenie na spracovanie **portlandského slinku a vysokopecnej trosky**, ktoré majú zásadne odlišné a nebezpečné chemické vlastnosti oproti inertnému vápencu.
- **Obchádzanie ochranných mechanizmov:** Zatajením skutočnej povahy a nebezpečných vlastností spracovávaného materiálu (slinku) sa cementáreň vyhla povinnosti posúdenia vplyvov na životné prostredie (EIA) a získaniu Integrovaného povolenia (IPKZ), ktoré by nariadilo prísne technické opatrenia na ochranu verejného zdravia.

2. Fyzikálny a technický dôkaz havarijnej prašnosti

Na základe odbornej literatúry (HEUMANN, William L.: *Industrial Air Pollution Control Systems*. McGraw-Hill Professional.) a fotodokumentácie vlečiek prachu aj v obytnej zóne je zrejmé, že koncentrácia prachu v intraviláne obce dosahuje kritické hodnoty:

- **Odhadovaná koncentrácia v obci:** 50 až 300 mg/m³.
- **Porušenie BAT:** Viditeľné prachové vlečky sú podľa záväzného dokumentu **CL M BREF (2013)** priamym technickým dôkazom zlyhania odsávacích a filtračných zariadení. Toto zlyhanie potvrdila aj kontrola SIŽP, ktorá zistila nedostatočné opatrenia na obmedzenie prašnosti pri vykládke slinku v bezprostrednej blízkosti obytnej zóny.

3. Zdravotné dopady na civilné obyvateľstvo

Spracovávaný portlandský slinok je klasifikovaný ako nebezpečná látka (H315, H317, H318, H335). Expozícia obyvateľov spôsobuje:

3.1. Chemické poleptanie: Prach s extrémnym pH 11 až 13,5 leptá sliznice dýchacích ciest. Obyvatelia už hlásia pálenie v nose a očiach či bolestivé sliznice.

Pre informáciu prikladám výrez z Karty Bezpečnostných Údajov (KBÚ)

Meno	Cementový (portlandský) slinok	Odprašky z výroby portlandského slinku
EC-Číslo	266-043-4	270-659-9
CAS-Číslo	65997-15-1	68475-76-3
Registračné číslo	Nepridelené (pozri bod 15.1)	01-2119486767-17-0066
Koncentračné rozpätie (hm.%)	5-100	Podľa internej receptúry
Klasifikácia podľa CLP (EC)No.1272/2008	Nebezpečenstvo, kat. 1 H315, H317, H318, H335 	Nebezpečenstvo, kat. 1 H315, H317, H318, H335

Doplnenie k bodu 3.: Karcinogénny účinok a absencia redukcie Cr⁶⁺

V súvislosti s rizikom vzniku rakoviny z prašnosti spôsobenej slinkom je nevyhnutné zdôrazniť technologický rozdiel medzi finálnym cementom s vlastnosťami podľa vyššie uvedenej tabuľky z KBÚ a dovážanou surovinou (slinkom), s ktorou sa v areáli manipuluje:

- **Absencia redukčných činidiel:** Na rozdiel od cementu - výrobku (pozri tabuľku z KBÚ vyššie), do ktorého sa podľa európskej legislatívy (Smernica 2003/53/ES) povinne pridávajú látky na redukciu obsahu rozpustného chrómu

(napr. síran železnatý), dovážaný portlandský slinok ešte neobsahuje neutralizačné činidlo neutralizujúce nebezpečné Cr^{6+} na nerozpustné Cr^{3+} .

- **Vysoká koncentrácia vo vode rozpustného Cr^{6+} :** Slinok v surovom stave, s ktorým cementáreň manipuluje voľne v priestore (vykladá ho z vagónov, skladuje, mieša, nakladá), obsahuje šesťmocný chróm v jeho plnej, toxickkej koncentrácii.

Odborný literárny zdroj k Cr^{6+} a citácia: Taylor, H. F. W.: *Cement Chemistry*. 2nd Edition. Thomas Telford Publishing, London. (Autor je svetovo uznávanou autoritou v oblasti chémie silikátov a cementu).

Kľúčová citácia k vzniku Cr^{6+} :

"Chromium is present in clinker mainly as (Cr^{3+}) , but under the highly oxidizing conditions of the cement kiln, a significant portion is converted to the hexavalent state (Cr^{6+}) . This fraction is highly soluble and is of concern due to its toxicity and its ability to cause allergic dermatitis. In the finished cement, Cr^{6+} is often reduced to the trivalent state by the addition of ferrous sulphate during grinding, but in the raw clinker, it remains in its water-soluble, chromate form."

Preklad: „Chróm je v slinku prítomný hlavne ako Cr^{3+} , ale za vysoko oxidačných podmienok v cementárenskej peci sa významná časť premieňa na **šesť mocné štádium (Cr^{6+})**. Táto zložka je vysoko rozpustná a je predmetom obáv kvôli svojej toxicite a schopnosti spôsobovať alergickú dermatitídu. Vo finálnom cemente sa Cr^{6+} často redukuje na trojmocné štádium pridaním síranu železnateho počas mletia, ale **v surovom slinku zostáva vo svojej vo vode rozpustnej, chromátovej forme.**“

- **Zdroj informácií (KBU):** Podľa Karty bezpečnostných údajov (KBÚ) pre portlandský slinok (CAS 65997-15-1) je táto látka klasifikovaná ako nebezpečná kat. I, so špecifickým rizikom senzibilizácie kože a dýchacích ciest práve kvôli prítomnosti zlúčenín chrómu.
- **Synergia s vysokým pH:** Keďže dovážaný slinok nie je neutralizovaný, pri kontakte s vlhkosťou slizníc (pH 11 - 13) dochádza k okamžitému uvoľneniu voľných iónov Cr^{6+} , ktoré cez naleptané tkanivo prenikajú priamo do buniek a krvného obehu.

Právny a zdravotný dôsledok: Zatiaľ čo cement v balenom stave má limitovaný obsah rozpustného chrómu pod 0,0002 %, prach z dovážaného slinku v Lietavskej Lúčke obsahuje **neregulované** množstvá tohto karcinogénu. Prevádzkovateľ tak vystavuje obyvateľov obce priamej expozícii látke, ktorá je v tejto forme a koncentrácii klasifikovaná ako karcinogén Skupiny 1 (IARC).

3.3 Sekundárna prašnosť (Resuspenzia)

Tento proces mení občasnú a opakovanú emisnú udalosť na trvalé znečistenie obce, pričom usadený prach (dokumentovaný na autách v intraviláne) zostáva sekundárnym zdrojom znečistenia:

- **Mechanizmus znovu vznášania:** Prach zo slinku a trosky usadený na asfalte a chodníkoch nezostáva v pokoji, ale prejazdom vozidiel a pohybom osôb sa opätovne zvíří do ovzdušia.
- **Dlhodobá expozícia:** Obyvatelia obce a domáce zvieratá inhalujú nebezpečné častice s obsahom Cr^{6+} , vysokým pH a kremičitanov aj dlho po tom, čo primárny zdroj - prachová vlečka zanikne.
- **Alkalická aktivácia:** Slinok obsahuje voľné CaO , ktoré sa pri kontakte s vlhkosťou (rosa, pot) v očiach, pri dýchaní a z telesnej vlhkosti aktivuje na žieravinu s pH 11 – 13, čo spôsobuje riziko chemického poleptania pokožky a očí.
- **Akumulácia v interiéroch:** Prach preniká do domov a akumuluje sa na povrchoch, kde sú najviac ohrozené batolaťá pohybujúce sa pri zemi, u ktorých dochádza k aktivácii pH až 13 pri kontakte s vlhkosťou slizníc.

4. Mechanické poškodenie a Fibróza (Silikóza)

Okrem chemickej toxicity pôsobí prach z trosky a slinku deštruktívne aj mechanicky kvôli vysokému obsahu kremičitanov:

- **Abrazívny charakter:** Častice kremičitanov sú nerozpustné a majú ostré hrany.
- **Patologický proces:** Po vdýchnutí sa usadzujú v pľúcnych alveolách, vyvolávajú chronickú zápalovú reakciu a tvorbu jazvovitého tkaniva.
- **Nezvratnosť:** Tento proces vedie k progresívnej pľúcnej fibróze (silikóze), čo znamená nezvratné zníženie kapacity pľúc a schopnosti okysličovať krv.
- **Legislatívny limit:** Podľa Vyhlášky č. 248/2023 Z. z. je pre tieto látky stanovený limit 1 mg/m^3 , ktorý je v obci pri „prachovej vlečke“ prekračovaný viac ako 100 násobne.

5. Karcinogénny účinok PM a synergia škodlivín

Vedecky preukázaným faktom je, že nielen chemické zloženie (Cr^{6+}), ale aj fyzikálna prítomnosť akéhokoľvek prachu vo vysokých koncentráciách je karcinogénna:

- **Klasifikácia IARC (Skupina 1):** Medzinárodná agentúra pre výskum rakoviny klasifikovala prachové častice vo vonkajšom ovzduší (PM) ako karcinogén pre ľudí, pričom neexistuje žiadna „bezpečná“ spodná hranica expozície.
- **Mechanizmus vzniku rakoviny:** Chronická inhalácia spôsobuje trvalý oxidačný stres a zápal, ktorý priamo poškodzuje DNA buniek a vedie k vzniku malígnych nádorov.
- **Synergický efekt v Lietavskej Lúčke:** Vysoké pH (11 až 13) prachu zo slinku naleptáva sliznice a „otvára cestu“ karcinogénnemu Cr^{6+} do hlbokých štruktúr pľúc, čím sa riziko rakoviny zvyšuje exponenciálne.

- **Miera prekročenia:** Pri reálnej koncentrácii v prachovej vlečke (500 mg/m^3) dosahuje prekročenie limitu pre žieravý prach o pH 11-13 1 mg/m^3 až 500 násobne a pre Cr^{6+} $0,05 \text{ mg/m}^3$ až 10 000-násobne zákonnej normy.

6. Relevantná legislatíva a normy

Cementáreň vedome ignoruje prísnu legislatívu a technické normy za účelom získania neoprávneného majetkového prospechu:

6.1 Porušenie Ústavy Slovenskej republiky

Porušovania technologickej disciplíny a legislatívy má za následok migrovanie TZL z cementárne do intravilánu obce a to až formou viditeľnej prachovej vlečky. Škodlivý prach masívne sadá (sedimentuje) v obytnej zóne, čo spôsobuje následnú sekundárnu prašnosť nebezpečných látok (pH 11 - 13, Cr^{6+} a kremičitanov). Sekundárna prašnosť naplňa skutkovú podstatu porušenia nasledujúcich článkov Ústavy SR:

6.1.1. Právo na priaznivé životné prostredie (Čl. 44)

- Čl. 44 ods. 1: *"Každý má právo na priaznivé životné prostredie."*
- **Skutkový stav:** Prevádzkovateľ tým, že vypúšťa prach v koncentráciách dosahujúcich až 10 000-násobok zákonných limitov pre karcinogény, toto právo občanov Lietavskej Lúčky hrubo a dlhodobo neguje.
- Čl. 44 ods. 2: *"Každý je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie. Nikto nesmie nad mieru ustanovenú zákonom ohrozovať ani poškodzovať životné prostredie..."*
- **Zásah do práv:** Dokumentované porušovanie technologickej disciplíny, nakladanie s nebezpečnými látkami na ktoré cementáreň nemá zabezpečené vhodné technické vybavenia a ani povolenia spôsobili šírenie žieravých a karcinogénnych emisií do intravilánu obce čo preukazuje ohrozovanie životného prostredia vysoko nad mieru ustanovenú zákonom č. 146/2023 Z. z..

6.1.2. Právo na ochranu zdravia (Čl. 40)

- **Ústavný princíp:** *"Každý má právo na ochranu zdravia."*
- **Zásah do práv:** Inhalácia Cr^{6+} (karcinogén Skupiny 1) a mechanická deštrukcia pľúc kremičitanmi (fibróza) predstavujú priame, vážne a nezvratné poškodzovanie zdravia obyvateľov. Absentujúca filtrácia a chýbajúce technické opatrenia pre zosúladenie prevádzky cementárne s legislatívnymi požiadavkami znemožňujú občanom uplatniť toto ústavné právo.

6.1.3. Právo na nedotknuteľnosť obydlia a ochranu súkromia (Čl. 21)

- **Zásah do práv:** Akumulácia žieravého prachu (pH 13) v interiéroch bytov a domov predstavuje imisiu, ktorá narúša pokojné užívanie obydlia. Občania sú nútení žiť v prostredí, kde ich súkromný priestor je neustále kontaminovaný nebezpečnými priemyselnými imisiami TZL.

6.2. Porušovanie legislatívy

6.2.1 Zákon č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia: Prevádzkovateľ porušuje § 34 ods. 1 písm. c), nakoľko nezabezpečil dostatočné opatrenia na obmedzenie prašnosti (emisie TZL).

6.2.2. Vyhláška MŽP SR č. 248/2023 Z. z. v prílohe č.1: Definuje limitné koncentrácie pre leptavé látky (1 mg/m^3) a karcinogény ($0,05 \text{ mg/m}^3$), ktoré sú v obci masívne prekračované.

6.2.3. Technické normy BAT (CL M BREF 2013): Viditeľné emisie sú podľa nich jasným indikátorom zlyhania kontrolných opatrení (str. 62).

6.2.4 Legislatíva EÚ (Green Deal): V roku 2026 už nepozná „tolerovateľnú mieru“ karcinogénnych emisií v obytnej zóne.

6.2.5. Trestný zákon (§ 251 TZ) a iné: Účelom ignorácie predpisov je zníženie nákladov na výrobu, čo zakladá podozrenie z trestného činu.

Na základe preukázaného skutkového stavu, kedy dochádza zo strany cementárne k vedomému a nezákonnému nakladaniu so surovinami (slinok, troska) s nebezpečnými vlastnosťami v bezprostrednej blízkosti obydľí bez adekvátnych technických opatrení na zabránenie šírenia sa emisií TZL do obytnej zóny a pri absencii platných súhlasov, mám za to, že Regionálny úrad verejného zdravotníctva (RÚVZ) je povinný v zmysle platnej legislatívy konať.

Prítomnosť často sa objavujúcej viditeľnej prachovej vlečky preukazujúcej nedodržiavanie limitov škodlivín TZL vo vzdušnine od roku 2025 cementárňou Lietavská Lúčka, a. s. spôsobuje tvorbu prašnosti a to aj sekundárnej v intraviláne obce Lietavská Lúčka karcinogénnym prachom s obsahom Cr^{6+} a extrémne alkalickým pH (11 – 13,5). TZL podľa KBÚ kategórie nebezpečnosti I, z tejto prašnosti majú za následok dlhodobé vážne hromadné a akútne ohrozenie verejného zdravia obyvateľov obce a prírodného prostredia okolia cementárne. Vzhľadom na tieto skutočnosti žiadam RÚVZ aplikovať na prevádzku spôsobujúcu toto znečistenie represívne opatrenie podľa nasledujúceho zákonného ustanovenia:

§ 12 ods. 2 písm. m) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia

„Príslušný orgán verejného zdravotníctva v konaní podľa § 12 ods. 2, písm. m) nariaďuje opatrenia na predchádzanie ochoreniam, ktorým je: **uzatvorenie prevádzky** alebo jej časti **na potrebné obdobie**, ak sa pri výkone štátneho zdravotného dozoru zistí také porušenie tohto zákona a iných všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich ochranu verejného zdravia, **ktoré môže mať bezprostredne za následok riziko vážneho poškodenia zdravia ľudí.**“

Toto ustanovenie v prípade Cementárne Lietavská Lúčka, a. s. je plne aplikovateľné, nakoľko:

- **Porušenie zákona:** Prevádzkovateľ nakladá s nebezpečnými látkami (slinkom) v zariadení bez vhodného technického vybavenia, oprávnení a súhlasov, čím obchádza zákonné povinnosti ochrany zdravia.
- **Riziko vážneho poškodenia zdravia:** Koncentrácie karcinogénneho chrómu Cr^{6+} v dýchacej zóne dosahujúce až násobky bezpečnej normy, čo v kombinácii s leptavým účinkom pH 11 - 13 a rizikom pľúcnej fibrózy predstavuje havarijný stav a všeobecné ohrozenie.
- **Bezprostrednosť:** Opakovaná prašnosť dosahujúca až koncentrácie viditeľnej prachovej vlečky a usadený prach z nej v obytnej zóne znamenajú v súčasnosti nepretržitú expozíciu civilného obyvateľstva obce Lietavská Lúčka s možnosťou nenávratnej a závažnej ujmy na zdraví bez akejkoľvek možnosti ochrany.

Pre preukázanie mojich tvrdení prikladám fotodokumentáciu skutkového stavu:

Pohľad č.1 (25.03.2026) Prachová vlečka vytvorená pri manipulácii so slinkom

Pohľad č.2 (19.03.2026) „Prachová vlečka“ šíriaca sa do obce počas vykládky slinku

Pohľad č.3 (04.08.2025) Prachová vlečka vinúca sa od cementárne až do intravilánu obce Lietavská Lúčka (do obytnej zóny) . Pohľad z prístupovej komunikácie do obce od Žiliny.

Fotodokumentáciou preukázaná tvorba prachových vlečiek tvorených slinkom a nimi spôsobená sekundárna prašnosť v obytnej zóne je dôkazom nepretržitého všeobecného ohrozenia života a zdravia obyvateľov obce Lietavská Lúčka. Vzhľadom na **princíp predbežnej opatrnosti** podľa **§ 13 zákona č. 17/1992 Zb.** a existenciu **bezprostredného ohrozenia zdravia z omeškania**, mám za to, že RÚVZ je povinný v súlade s **§ 19 ods. 2 zákona č. 17/1992 Zb.** a **§ 12 ods. 2 písm. m) zákona č. 355/2007 Z. z.** vykonať nevyhnutné opatrenia a **okamžite uzatvoriť prevádzku** slúžiacu na manipuláciu so slinkom a troskou, a to až do preukázania jej bezpečnosti pre verejné zdravie.

Z vyššie uvedených dôvodov a na základe fotodokumentáciou hodnoverne preukázaného stavu vážneho všeobecného ohrozenia žiadam, aby RÚVZ Žilina v rámci svojich kompetencií a ústavnej povinnosti chrániť zdravie občanov (Čl. 40 Ústavy SR) a životné prostredie (Čl. 44 Ústavy SR) nariadil okamžité pozastavenie vykládky, manipulácie a spracovania slinku a trosky, a to až do úplnej nápravy havarijného stavu, právoplatného ukončenia procesov EIA, IPKZ a získania všetkých príslušných zákonných povolení.

V Lietavskej Lúčke, dňa 05. 04. 2026

Marián Mach

Prílohy:

- č. 1 Rozhodnutie č. 2001/02624/OÚ-OŽP (13.09.2001)
- č. 2 Rozhodnutie č. 2002/01512/OÚ-OŽP (17.05.2002)
- č. 3 Rozhodnutie č. A 2008/03126-003/OÚŽP (17.12.2008)
- č. 4 Rozhodnutie č. A 2009/00578-003/OÚŽP (16.03.2009)
- č. 5 Rozhodnutie č. A 2010/03095-002/OÚŽP (27.12.2010)
- č. 6 Fotografie dokumentujúce všeobecné ohrozenie a prachovú vlečku sú prístupné na stránke: <https://photos.app.goo.gl/54de5KicV9rMY57X9>